QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

Magistrat
Dr Rachel Montebello B.A. LL.D.

Rikors Numru: 100/2018 RM

Antonio Camilleri f'ismu propju u in rapprezentanza ta' 'Antonio's Barber Shop'

vs

Salvatore Sicurella

Illum, 30 ta' Ottubru 2019

Il-Qorti,

Rat ir-rikors tal-attur pro et noeipprezentat fir-Registru ta' din il-Qorti nhar is-26 ta' April 2018 fejn talab lil din il-Qorti tikkundanna lill-konvenut prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna u ghar-ragunijiet li ser jigu dettaljament ittrattati tul il-mori ta' dawn il-proceduri, ihallas lill-attur pro et nom is-somma certa, likwida u dovuta ta' tmint elef ewro (€8,000), rapprezentanti danni pre-likwidati skond il-kuntratt ta' mpjieg iffirmat bejn il-partijiet nhar l-1 ta' Gunju tas-sena l-2017, u dan stante li kiser il-kondizzjonijiet imposti in virtu tal-kuntratt fuq imsemmi.

Illi ghalkemm gie interpellat sabiex ihallas dan l-ammont hawn fuq imsemmi anke ufficjalment permezz ta' ittra ufficjali bin-numru 732/2018 hu baqa' inadempjenti u ghalhekk kellha issir din il-kawza kontra tieghu.

Bl-ispejjez kollha, kif ukoll dawk ta' l-ittra ufficjali bin-numru 732/2018, u bl-imghaxijiet legali mid-data tan-notifika tal-istess ittra sad-data tal-pagament effettiv kontra l-konvenut, li hu ngunt ghas-subizzjoni.

Rat ir-risposta ta' Salvatore Sicurella ipprezentata fir-Registru ta' din il-Qorti nhar it-28 ta' Mejju 2018 li permezz taggha ecepixxa s-segwenti:

1) *"Illi preliminarjament, l-impożizzjoni ta' multi mhux preventivament awtorizzati mid-direttur tal-impjieg hija espressament projbita ai termini tal-Kap 452 tal-Liġijiet ta' Malta, u li għalhekk tali talba ma tistax tirnexxi u dan anke ai termini tal-artikolu 985 tal-Kap. 16;*
2) *Illi preliminarjament ukoll u mingħajr preġudizzju għas-suespost, in-nullità tal-avviż de quo stante li ma jikkontjenix l-informazzjoni minima neċessarja sabiex l-esponenti ikun jista' jiddefendi ruħu: ma jindikax liema klawżoli allegatament inkisru u b'liema aġir jew ċirkostanza seħħet l-allegata vjolazzjoni;*
3) *Illi preliminarajment ukoll il-kuntratt tal-impjieg jikkontjeni klawżoli mhux enforzabbli stante li jikkostitwixxu restraint of trade u kwindi jmorru kontra l-ordni pubbliku. Illi kemm-il darba l-attur qiegħed jippretendi xi tip ta' kumpens ai termini ta' uħud minn dawn il-klawżoli, din il-preżenti azzjoni hija insostenibbli, anke ai termini tal-artikolu 985 tal-Kap. 16;*
4) *Illi mingħajr ebda preġudizzju għas-suespost, l-esponenti bl-ebda mod ma kiser il-kuntratt iżda kien l-attur li kostantament kiser l-obbligi tiegħu ai termini tal-istess kuntratt u dan kif ser jiġi ampjament ippurvat;*
5) *B'riserva għal risposti ulterjuri.*

Bl-ispejjeż."

Rat illi din il-kawza giet assenjata lill-Qorti kif preseduta permezz ta' digriet ta' assenjazzjoni moghti mis-S.T.O. il-Prim'Imhallef, b'effett mis-16 ta' Lulju 2018;

Rat illi permezz ta' digriet moghti fit-13 ta' Gunju 2018 gie ordnat illi jigu trattati qabel xejn l-ewwel tliet eccezzjonijiet sollevati mill-konvenut;

Rat l-Affidavit ta' Antonio Camilleri kif ukoll l-Affidavit ta' Fleur Camilleri[1];

Semghet ix-xhieda ta' Brandon Magri[2] u ta' Fleur Camilleri[3], u rat id-dokumenti u l-provi kollha l-ohra prodotti mill-partijiet;

Rat l-atti kollha;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet ipprezentata mill-konvenut fit-23 ta' Awwissu 2019 u rat ukoll in-Nota ta' Sottomissjonijiet responsiva tal-attur ipprezentata fit-30 ta' Settembru 2019;

Rat illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza in difett ta' ostakolu dwar l-ewwel tliet eccezzjonijiet tal-konvenut;

Ikkunsidrat;

Din hija sentenza li qed tinghata limitatament ghall-fini tad-determinazzjoni tal-ewwel tliet eccezzjonijiet sollevati mill-konvenut fir-risposta tieghu tat-28 ta' Mejju 2018[4].

---

[1] It-tnejn ipprezentati fis-16 ta' Jannar 2019 a fol. 28 *et seq*.

[2] 8 ta' Novembru 2018.

[3] 7 ta' Mejju 2019.

[4] Fol. 7.

L-attur istitwixxa din l-azzjoni b'talba ghall-hlas tas-somma ta' €8,000 rapprezentanti danni pre-likwidati dovuti skont kuntratt ta' impjieg iffirmat bejn il-partijiet fl-1 ta' Gunju 2017, liema danni huma allegatament dovuti minhabba ksur da parti tal-konvenut ta' diversi kundizzjonijiet pattwiti fl-istess kuntratt.

Mill-atti processwali s'issa jirrizulta illi l-attur jiggestixxi negozju bl-isem Antonio's Barber Shop li joffri servizzi ta' barbier u servizzi ohrajn relatati, u fl-1 ta' Gunju 2017 impjega lill-konvenut bhala barbier ghal zmien definit ta' sentejn, bil-kundizzjonijiet pattwiti fil-kuntratt ta' servizz konkluz fl-istess gurnata[5]. Fost kundizzjonijiet ohrajn mahsuba biex jirregolaw l-impjieg tal-konvenut, gew imposti wkoll fuqu restrizzjonijiet applikabbli anke wara t-terminazzjoni tal-impjieg tieghu liema restrizzjonijiet il-konvenut gie marbut bihom versu hlas ta' danni pre-likwidati f'kaz ta' ksur.

Jidher illi l-konvenut gie mwaqqaf fl-impjieg tieghu minn mal-attur, u l-impjieg tieghu gie terminat fit-13 ta' Marzu 2018 minhabba allegati nuqqasijiet fil-kondotta tieghu liema nuqqasijiet, skont l-attur, jikkostitwixxu ksur tal-kundizzjonijiet tal-impjieg tieghu kif pattwiti fil-kuntratt tal-1 ta' Gunju 2017. L-attur isostni illi wara t-terminazzjoni tal-impjieg, il-konvenut agixxa bi ksur ta' diversi kundizzjonijiet formanti parti mill-kuntratt tal-impjieg tieghu liema kundizzjonijiet kellhom ikunu applikabbli ghal zmien sitt xhur *post contractu*.

Fir-Risposta tieghu[6] il-konvenut, filwaqt li cahad li kiser xi kundizzjonijiet pattwiti fil-kuntratt *de quo* u kkontesta t-talba fil-mertu, issolleva tliet eccezzjonijiet li minhabba n-natura taghhom jehtieg li jigu determinati qabel ma jigi mistharreg il-mertu tal-azzjoni.

[5] Dok. A a fol. 40 *et seq*.
[6] Risposta tat-28 ta' Mejju 2018 a fol. 7.

<u>It-Tieni Eccezzjoni</u>

Il-Qorti tqis li jkun opportun illi tigi determinata qabel xejn it-tieni eccezzjoni kwantu din hija intiza sabiex tattakka l-validita` tar-Rikors promotur, ghaliex f'kaz li tigi akkolta, twaqqaf l-azzjoni.

In-nullita` eccepita mill-konvenut hija fondata fuq l-allegazzjoni illi l-avviz li jaghti bidu ghall-proceduri ma fihx it-taghrif mehtieg *de minimis* biex jista' jiddefendi ruhu, ghaliex ma hemmx indikati l-klawsoli li fuqhom tinsab fondata t-talba u b'liema agir u f'liema cirkostanzi sehhet l-allegata vjolazzjoni tal-konvenzjoni.

It-talba fir-Rikors promotur li ta lok ghal din l-azzjoni hija testwalment, ghall-hlas lill-attur tas-somma:-

"*… certa, liwkida u dovuta ta' tmint elef Euro €8,000, rapprezentanti danni pre-likwidati skont il-kuntratt ta' impjieg iffirmat bejn il-partijiet nhar l-ewwel (1) ta' Gunju 2017, u dan stante li ksirt il-kondizzjonijiet imposti in virtu` tal-kuntratt fuq imsemmi.*"

Ghandu jinghad minnufih illi huwa ovvju illi l-kawzali tat-talba tal-attur huwa l-ksur ta' xi kondizzjonijiet kontenuti fil-kuntratt ta' impjieg iffirmat fl-1 ta' Gunju 2017, b'liema ksur l-attur jikkontendi li jiskatta l-obbligu tal-konvenut ghall-hlas ta' danni pre-likwidati. Il-fatt illi ma gewx indikati specifikatament fl-att promotorju tal-azzjoni liema klawsoli jew kundizzjonijiet specifici tal-kuntratt qeghdin jigu invokati in sostenn ta' din it-talba huwa, fil-fehma tal-Qorti, immaterjali. Tqis minflok, illi r-referenza specifika li saret **ghall-kuntratt iffirmat fl-1 ta' Gunju 2017 u ghad-danni pre-likwidati**, kellha tkun altru minn sufficjenti biex il-konvenut jifhem minghajr ebda ekwivoku li huwa kiser wahda jew iktar mill-kundizzjonijiet tal-impjieg tieghu li huma marbutin jew garantiti bi hlas ta' danni pre-likwidati. Ghal din ir-raguni biss, il-Qorti tqis li din l-eccezzjoni, oltre li tirrazenta l-fieragh, hija infondata u sejra tichadha.

Izda hemm kunsiderazzjoni ohra li minhabba fiha l-eccezzjoni tan-nullita` sollevata mill-konvenut ghandha tigi michuda. Kif tajjeb qal il-konvenut fit-tieni eccezzjoni in dizamina, l-azzjoni odjerna giet istitwita b'avviz, liema avviz issir referenza ghalih fl-Artikolu 171 tal-Kap. 12. Dan l-Artikolu jipprovdi hekk:-

171.(1) *Fil-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u fil-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) fil-kompetenza tagħha inferjuri, jitmexxa bil-mod ta' rikors li jkun skont l-għamla preskritta u jsir fl-għamla ta' avviż sempliċi ffirmat mir-Reġistratur, li jkun fih l-* ***isem u l-kunjom tal-attur u tal-konvenut, it-talba tal-attur****, u l-jum u l-ħin meta l-konvenut għandu jidher, minbarra partikolaritajiet oħra li jistgħu minn żmien għal żmien jiġu preskritti.* [enfasi tal-Qorti]

Minn dan huwa evidenti illi oltre ghall-partikolaritajiet imsemmija espressament fl-Artikolu appena citat, il-ligi ma tirrikjedi ebda partikolarita` essenzjali ohra li ghall-finijiet tal-Artikolu 789(1) tal-Kap. 12, hija mehtiega ghall-validita` tal-avviz li jibda l-proceduri quddiem din il-Qorti. Il-Qorti tosserva illi effettivament, fil-kaz odjern, l-avviz fih mhux biss it-talba tal-attur ghall-hlas tas-somma ta' €8,000, izda wkoll il-kawzali tat-talba li giet definita pjuttost elokwentement mill-attur meta fisser illi s-somma mitluba tirrapprezenta danni pre-likwidati dovuti minhabba ksur ta' kundizzjonijiet imposti fil-kuntratt ta' impjieg konkluz bejn il-partijiet fl-1 ta' Gunju 2017. Konformament, u billi ma jidhrix li jonqos xi partikolarita` ohra mehtiega mill-Artikolu 171 tal-Kap. 12, ma tistax tigi ravvizata n-nullita` prospettata mis-subinciz (d) tal-Artikolu 789 tal-Kap. 12.

Il-Qorti fehmet ukoll illi l-eccezzjoni in dizamina m'hijiex fondata fuq allegata vjolazzjoni tal-forma mehtiega mil-ligi ghall-istituzzjoni tal-azzjoni odjerna u fi kwalsiasi kaz, ghall-fini tas-subinciz (c) tal-Artikolu 789 tal-Kap. 12, ftit jista' jkun hemm dubju illi l-ghamla tal-att promotur hija dik preskritta mil-ligi. Billi n-nullita` eccepita evidentement ma tinkwadra f'ebda wahda mid-dispozizzjonijiet l-ohrajn tal-imsemmi Artikolu 789, din l-eccezzjoni ghandha tfalli.

Ikkunsidrat;

Bl-ewwel eccezzjoni tieghu, il-konvenut jikkontendi illi safejn it-talba attrici fir-Rikors promotur hija ghall-hlas ta' multa imposta f'kuntratt ta' servizz, din ma tistax tirnexxi ghaliex l-impozizzjoni ta' multi f'kuntratt ta' impjieg, liema multi ma jkunux gew preventivament awtorizzati mid-Direttur tal-Impjieg, hija espressament projibita mid-dispozizzjonijiet tal-Kap. 452 tal-Ligijiet ta' Malta.

Permezz tat-tielet eccezzjoni, imbaghad, il-konvenut jeccepixxi illi l-klawsoli fil-kuntratt li jipprospettaw il-hlas ta' kumpens, m'humiex enforzabbli ghaliex jikkostitwixxu *restraint of trade* u kwindi jmorru kontra l-ordni pubbliku.

Min-naha tieghu l-attur jinsisti fuq il-legalita` tal-klawsoli tal-kuntratt *de quo* li fuqhom tinsab ippernjata t-talba tieghu ghall-hlas, u jsostni illi peress li fil-fehma tieghu kien hemm ksur da parti tal-konvenut tal-obbligazzjonijiet imposti fuqu f`dawk il-klawsoli, ghandu jiskatta favur tieghu l-obbligu ghall-hlas tad-danni pre-likwidati stabbiliti fl-istess klawsoli.

Il-Qorti tqis illi sabiex jigu fis-sehh il-klawsoli invokati mill-atturi, irid jirrizulta qabel xejn li dawn il-klawsoli huma effettivament validi u fondati fid-dritt, liema validita` madanakollu hija ghal kollox kontestata mill-konvenut indipendentement minn kull konsiderazzjoni fattwali dwar il-mertu tal-kaz.

Ghaldaqstant huwa l-kompitu tal-Qorti li b'din is-sentenza parzjali tal-lum, tiddeciedi dwar il-validita` u legalita` o meno tal-klawsoli li evidentement tinsab imsejsa fuqhom it-talba tal-attur ghall-hlas ta' danni pre-likwidati.

Ikkunsidrat;

Il-kuntratt ta' servizz konkluz bejn l-attur u l-konvenut fih diversi klawsoli li jipprospettaw il-hlas ta' danni pre-likwidati u li evidentement tinsab imsejsa fuqhom it-talba attrici ghall-hlas ta' dawn id-danni. Il-konvenut fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu jittratta l-klawsoli 7.5, 7.6. 7.7 u 9.5, liema klawsoli l-Qorti wkoll tidentifikahom bhala dawk li jistabblixxu l-jedd tal-attur li jitlob il-hlas ta' danni pre-likwidati minghand il-konvenut[7]. B'dawn il-klawsoli, il-konvenut gie projibit mis-segwenti ghemil:

7.5 "*… engage in any activity within the jurisdiction of Malta which may directly or indirectly compete with that of the Employer or to prejudice the latter's interests*".
7.6 "*... seek to procure orders from, or do business with, any person who had at any time throughout the operation of this Contract, done business with the Employer.*"
7.7 "*... endeavour to entice away from the Employer any person who was, at any time throughout the operation of this Contract, employed or engaged by the Employer.*"

Il-kuntratt ta' servizz *de quo* jistipola illi f'kaz ta' ksur ta' xi wahda minn dawn ir-restrizzjonijiet fuq citati, jiskatta l-obbligu tal-impjegat ossia l-konvenut, ghall-hlas tas-somma ta' elfejn Ewro (€2,000) in linea ta' danni pre-likwidati u mhux soggetti ghal ebda tnaqqis, ghal kull ksur ravvizat.

Il-klawsola 9.5 imbaghad, jivvjeta lill-konvenut milli f'kull zmien, kemm waqt l-operat tal-kuntratt kif ukoll wara t-terminazzjoni tal-impjieg ghal kwalsiasi raguni, u kontra l-hlas tal-istess ammont ta' danni pre-likwidati appena msemmija, jikxef:-

"*… any information and/or data, commercially sensitive or otherwise, as may pertain to the Employer and his activities and which may come to his knowledge in the courts of his employment. The Employee shall similarly not make use of any such information and/or data for his own personal advantage or that of third parties.*"

[7] Min-naha l-ohra, l-attur fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu jittratta biss il-klawsola numru 7.5 tal-kuntratt.

L-Ewwel Eccezzjoni

Fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu, il-konvenut jikkontendi illi l-klawsoli tal-kuntratt ta' servizz li jimponu obbligi fuq il-konvenut, huma kontra l-ligi u kwindi vjolattivi tal-Artikolu 985 tal-Kap.16 billi ma sarux in konformita` mad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 19 tal-Att dwar l-Impjiegi u Relazzjonijiet Industrjali (Kap. 452).

L-Artikolu 19(1) tal-Kapitolu 452 tal-Ligijiet ta' Malta jistipola illi:-

Sakemm ma jkunx preskritt xort'oħra fi ftehim kollettiv, meta:-

(a) il-pattijiet ta' kuntratt bil-miktub iffirmat mill-impjegati jew il-pattijiet ta'dikjarazzjoni bil-miktub ffirmata minn prinċipal skont l-artikolu 7 jispeċfikaw bir-reqqa l-multa jew multi li l-impjegat jista' jeħel dwar kull egħmil jew ommissjoni, u
(b) il-pattijiet ta' kuntratt bħal dak jew il-pattijiet ta' kull dikjarazzjoni bħal dik ikunu ġew approvati minn qabel mid-Direttur,

il-prinċpal ikun jista' jagħmel dak it-tnaqqis illi jkun awtorizzat b'dak il-kuntratt jew b'dik id-dikjarazzjoni.

Din il-kwistjoni diga` giet trattata u deciza fis-sentenza *in rescindente* fl-ismijiet **Mark Bugeja et vs. Geoffrey Camilleri** moghtija mill-Qorti tal-Appell (Inf.) fit-28 June 2013[8], fejn gie deciz illi l-Artikolu 19 tal-Kap. 452 japplika ghal dawk il-klawsoli f'kuntratt li jipprospettaw ghemil jew ommissjonijiet tal-impjegat u l-multi imposti relattivament ghal dak l-ghemil jew ommissjonijiet. Il-korollarju ta' dik id-decizjoni hija illi fejn il-vertenza tirrigwarda **hlas ta' ammont miftiehem minn qabel mill-partijiet f'kaz illi, wara terminazzjoni tal-impjieg, l-impjegat jagixxi bi ksur tal-patt konvenzjonali, dak l-ammont ghandu jitqies li jirrapprezenta danni pre-likwidati u mhux il-multa li hemm referenza ghaliha fl-Artikolu 19 tal-Kap. 452**. Konformement, jekk jigi deciz illi d-

[8] Rikors 345/2008.

dispozizzjonijiet tal-imsemmi Artikolu 19 ma humiex applikabbli, il-konvenzjoni bejn il-partijiet ma tkunx tehtieg l-approvazzjoni preventiv jew il-kunsens tad-Direttur tal-Impjiegi u Relazzjonijiet Industrijali.

Dan l-insenjament gie applikat ukoll f'sentenza ohra moghtija sussegwentement minn dik l-istess Qorti diversament preseduta[9], fejn gie ribadit illi galadarba l-fatti tal-kaz kienu jittrattaw hlas ta' ammont miftiehem minn qabel mill-partijiet f'kaz li l-impjegat jagixxi bi ksur ta' xi kundizzjoni fi zmien stipulat wara terminazzjoni tal-impjieg, dawn ghandhom jigu kkunsidrati li jikkostitwixxu danni pre-likwidati u ghalhekk ma ghandhomx jigu ekwiparati mal-multi msemmija mill-Artikolu 19 tal-Kap. 452.

Izda hemm kunsiderazzjoni ohra li fil-fehma tal-Qorti teskludi l-applikabbilita` tal-Artikolu 19 tal-Kap. 452 ghall-klawsoli konvenzjonali f'kuntratt ta' impjieg. Din il-Qorti tqis illi anke kieku ghal mument, id-danni pre-likwidati miftehmin minn qabel bejn il-principal u l-impjegat li jkunu dovuti f'kaz ta' agir bi ksur tal-patt konvenzjonali wara t-terminazzjoni tal-impjieg, kellhom jitqiesu bhala multa, din il-multa qatt ma tista' tigi ekwiparata max-xorta tal-multa kontemplata mill-Artikolu 19. Fil-fehma tal-Qorti huwa evidenti li l-Artikolu 19 jirreferi ghal xi ghemil jew ommissjoni tal-impjegat li javvera ruhu **waqt l-impjieg** tant illi l-iskop tal-Artikolu 19 huwa illi l-principal ikun awtorizzat, testwalment, **inaqqas dik il-multa jew multi mis-salarju tal-impjegat**. Dan jinftiehem kjarament mid-dicitura tal-Artikolu 19(1)(a) li jitkellem dwar "*l-multa jew multi li l-impjegat jista' jehel dwar kull ghemil jew ommissjoni*" u "*il-principal ikun jista' jaghmel dak it-tnaqqis*". [enfasi tal-Qorti]

Wara kollox, kif sewwa osserva l-attur fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tieghu, Brandon Magri in rapprezentanza tad-Direttur tar-Relazzjonijiet Industrijali u tal-Impieg fix-xhieda tieghu quddiem il-Qorti, ikkonferma l-pozizzjoni appena

[9] **Mark Bugeja et vs Mellyora Grech**, deciza mill-Qorti tal-Appell [Inf.], 27 ta' Mejju 2015.

affermata meta qal illi d-Dipartiment ma jidholx f'kazijiet ta' *pre-liquidated damages* bhalma huwa l-kaz odjern.

Ghaldaqstant, ghalkemm l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut kwantu msejsa fuq l-Artikolu 19(1) tal-Kap. 452 jirrizulta li m'hijiex tajba, il-Qorti tqis li ghandha taghmel is-segwenti osservazzjonijiet ulterjuri dwar l-istess eccezzjoni kwantu tinsab bbazata fuq id-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 985 tal-Kodici Civili.

Ikkunsidrat;

L-Artikolu 985 tal-Kap. 16 jipprovdi hekk:-

985. *Il-ħwejjeġ impossibbli, jew ipprojbiti mil-liġi, jew kuntrarji għall-egħmil xieraq, jew għall-ordni pubbliku, ma jistgħux ikunu oġġett ta' kuntratt.*

Jibda biex jinghad illi din il-Qorti taqbel mal-konvenut fejn fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu sostna illi l-mira tal-Kap. 452 hija li tipprotegi d-drittijiet tal-impjegat li, inevitabbilment, jinsab f'pozizzjoni iktar dghajfa mill-principal. Izda tqis ukoll illi l-protezzjoni tal-impjegat kontra agir abbuziv tal-principal, filwaqt li ghandha tinghata l-massima importanza, u filwaqt illi l-intervent preventiv tad-Direttur tal-Impjieg kif prospettat fl-Artikolu 19 tal-Att huwa mehtieg proprju sabiex iwarrab il-potenzjal tal-abbuz, din il-protezzjoni ma tistax titqies li ghandha testendi bl-istess qawwa oltre l-perijodu tal-impjieg u wara t-terminazzjoni tal-impjieg. Kif inhuwa risaput, il-principal innifsu wkoll ghandu l-jedd ghal protezzjoni kontra ghemil tal-impjegat li jilledi l-interessi legittimi tan-negozju tieghu.

Dawk il-limitazzjonijiet ghall-ghemil u agir tal-impjegat wara t-terminazzjoni tal-impjieg, li huma mahsuba ghall-protezzjoni tal-interessi legittimi tan-negozju tal-principal, huma generalment maghrufa bhala *restraints of trade*. Ta' sikwit f'kuntratti ta' servizz jigu imposti *restraint of trade clauses*, u ghalkemm

dawn il-klawsoli generalment insibuhom fil-kuntratti ta' servizz ta' persuni impjegati f'karigi professjonali u f'kuntratti ta' bejgh ta' negozji, xejn ma jzomm li tigi imposta *restraint of trade* clause f'kuntratt ta' impjieg regolari. Infatti, l-applikabbilita` f'kuntratti ta' impjieg ta' klawsoli mahsuba bhala *restraint of trade* m'hijiex eskluza espressament mill-Kap. 452.

Huwa minnu li klawsoli dwar *trade restraints* huma tollerati ferm iktar fil-parametri ta' kuntratti ta' bejgh ta' negozju pjuttost milli f'kuntratti ta' servizz, ghaliex il-qrati jqisu illi x-xerrej ta' avvjament jixraq li jinghata protezzjoni ta' dak l-avvjament *multo magis* meta jkun impjegat li jbiegh sehem sostanzjali min-negozju in kwistjoni[10].

Insibu diversi xejriet ta' *restraint of trade* clauses li huma generalment accettati bhala interessi legittimi li l-principal huwa intitolat li jipprotegi kontra l-agir tal-impjegati tieghu: principalment fosthom huma *non-compete clauses* li jivvjetaw lill-impjegat milli, ghal zmien specifikat, jimpjega ruhu ma' klijenti tal-principal f'kompetizzjoni ma' dak tal-principal; *non-solicitation clauses* li jivvjetaw lill-impjegat milli jissollecita klijenti ezistenti tal-principal ghal certu zmien; kif ukoll *non-disclosure* ta' taghrif kunfidenzjali u divulgar ta' *trade secrets*.

Izda minkejja li l-interessi fuq imsemmija jitqiesu b'mod generali bhala ragunijiet validi ghat-tfittxija, mill-principal, ta' protezzjoni kontra l-impjegati tieghu, skont il-gurisprudenza in materja dawn ir-restrizzjonijiet

---

[10] Fid-decizjoni fl-ismijiet **Southern Cross Computer Systems Pty Ltd v Palmer (No 2)**[10], il-Qorti Suprema tal-iStat ta' Victoria fl-Awstralja ikkonfermat il-validita` ta' klawsola li vvjetat lil specjalista fl-IT milli jaghti servizz lil kompetitur fin-negozju tal-principal tieghu ghal perijodu ta' erba' snin, liema kundizzjoni ghalkemm ma kienetx imposta f'kuntratt ta' servizz, kienet fost il-kundizzjonijiet tal-kuntratt ta' bejgh tal-ismha li kellu l-impjegat fil-kumpannija li tiggestixxi n-negozju tal-principal tieghu. Il-Qorti kienet irriteniet illi r-restrizzjoni kienet mehtiega biex toffri protezzjoni ragjonevoli lill-avvjament fil-kumpannija akkwistata mill-kompratur, liema avvjament huwa provenjenti mill-kapital azzjonarju hekk akkwistat.

imposti fuq impjegat wara t-terminazzjoni tal-impjieg tieghu huma generalment validi u enforzabbli mill-qrati biss jekk il-principal jipprova li ghandu interess legittimu li jesigi l-imposizzjoni tar-restrizzjoni, kif ukoll li dik ir-restrizzjoni hija ragjonevoli, legali u fondata fil-ligi tal-impjieg, mehud qies tac-cirkostanzi tal-kaz partikolari. F'kaz li r-restrizzjoni tmur oltre dak li huwa ragjonevolment mehtieg biex jipprotegi interess legittimu tan-negozju tal-principal, il-klawsola relattiva fil-kuntratt ma tkunx ezegwibbli.

Il-Qorti tal-Kummerc, fis-sentenza taghha fl-ismijiet **Joseph Xerri nomine vs Brian Clarke**[11], qalet hekk:-

"… *there is no specific provision of codified law in Malta about clauses in restraint of trade as such, and jurisprudence or judicial precedent is not apparently abundant, but it may safely be asserted that if clauses in restraint of trade may be impugned at all – and they certainly can in deserving cases – the heading under which an exercise of this sort may be attempted is Section 1028 (illum Artikolu 985) of the Civil Code which provides that things which are impossible, or prohibited by law, or contrary to morality, or to public policy, may not be the subject matter of a contract.*"

Minn dan isegwi illi klawsoli intizi biex jirrestringu l-ghemil tal-impjegat ghall-protezzjoni tal-interessi legittimi tan-negozju tal-principal, m'humiex projibiti mil-ligi, cioe` mill-Artikolu 19(1) tal-Kap. 452 u lanqas ma huma necessarjament milqutin mill-Artikolu 985, sakemm naturalment ma jkunux irragjonevoli jew kuntrarju ghall-ordni pubbliku. Gie kostantament ritenut in materja illi l-kwistjoni dwar jekk xi klawsola f'kuntratt ta' impjieg ghandhiex titqies li hija in *restraint of trade*, hija kwistjoni ta' ordni pubbliku, liema kwistjoni tista' ghalhekk titqajjem mill-Qorti anke *ex officio*, ovvjament bid-debita kawtela li l-partijiet ikollhom id-dritt iressqu l-provi u jaghmlu ssottomissjonijiet dwarha[12].

---

[11] Deciza 31 ta' Lulju 1969.

[12] Ara **Mark Bugeja et noe vs Geoffrey Camilleri**, deciza mill-Qorti tal-Appell fit-13 ta' Frar 2014.

Ghaldaqstant, it-tezi tal-konvenut, safejn jikkontendi illi dawk il-klawsoli fil-kuntratt tal-impjieg li jikkostitwixxu *restraint of trade* huma bi ksur tal-Artikolu 985 tal-Kap. 16 ghaliex imorru kontra l-ordni pubbliku u kwindi m'humiex enforzabbli, m'huwiex necessarjament korrett, ghaliex jekk jintwera illi *restraint of trade* impost f'kuntratt ta' impjieg huwa gustifikabbli u ragjonevoli fic-cikostanzi, dan ghandu jitqies bhala kundizzjoni valida u enforzabbli tal-patt konvenzjonali.

Il-kwistjoni dwar jekk ir-*restraints of trade* impunjati humiex kuntrarji ghall-ordni pubbliku hija wahda li ghandha tigi mistharrga taht il-kappa tat-tielet eccezzjoni tal-konvenut kwantu din hija inezorabbilment marbuta mal-Artikolu 985 tal-Kap. 16 invokata mill-konvenut fl-ewwel eccezzjoni tieghu.

<u>It-Tielet Eccezzjoni</u>

Permezz tat-tielet eccezzjoni, il-konvenut jeccepixxi illi l-klawsoli relattivi m'humiex enforzabbli ghaliex saru in *restraint of trade* u kwindi jmorru kontra l-ordni pubbliku.

Ovvjament, il-qrati ma jaghtux effett lil konvenzjonijiet li jmorru kontra l-ordni pubbliku, u dan b'applikazzjoni tad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 985 tal-Kap. 16. Kif diga` nghad, huwa pacifiku fil-gurisprudenza tal-qrati taghna liema gurisprudenza hija, wara kollox, imsesja fuq it-taghlim tal-qrati u awturi Inglizi, illi l-linja gwida ta' kull kundizzjoni li timponi restrizzjoni lavorattiva, hija r-ragjonevolezza tal-kundizjoni f'sens ampju, kif ukoll l-iskop tar-restrizzjoni[13].

Fid-determinazzjoni tal-htiega li r-restrizzjoni tkun ragjonevoli, il-Qorti trid tqis serje ta' fatturi, fosthom il-htigijiet legittimi u essenzjali tan-negozju tal-principal, in-natura tan-negozju, il-kariga u salarju tal-impjegat u l-perijodu

---

[13] **Attilio Vassallo Cesareo nomine vs Anthony Cilia Pisani**, App. Civ. deciz fit-3 ta' Marzu 2006.

effettiv tas-servizz, kif ukoll il-fatturi ta' zmien, skop u lok tar-restrizzjoni. Il-korollarju ta' dan huwa li iktar ma tkun wiesa' r-restrizzjoni iktar jizdied l-oneru fuq il-principal li juri kif dik ir-restrizzjoni ghandha titqies li hija wahda ragjonevoli.

Ghaldaqstant, il-Qorti sejra tistharreg separatament kull klawsola fil-kuntratt *de quo* li tipprospetta l-hlas ta' danni pre-likwidati f'kaz ta' ksur ta' obbligu impost fuq il-konvenut in linea ta' *restraint of trade*, sabiex tiddetermina jekk ir-restrizzjoni hijiex enforzabbli u dan billi qabel xejn, tiddetermina jekk il-kundizzjoni hijiex wahda gusta u ragjonevoli li l-impjegat accetta, konxju tar-riskju li dahal ghalih meta accetta li din ir-restrizzjoni tigi imposta fuqu f'kaz tat-terminazzjoni tal-impjieg tieghu[14].

Klawsola 7.5

Fil-kaz tal-lum, permezz tal-klawsola 7.5, il-konvenut jinsab prekluz kemm waqt l-impjieg tieghu mal-attur, kif ukoll ghal perijodu ta' sitt xhur mit-terminazzjoni ta' dak l-impjieg ghal kwlasiasi raguni, milli jwettaq kull:-

7.5 "*... activity within the jurisdiction of Malta which may directly or indirectly compete with that of the Employer or to prejudice the latter's interests*".

Il-konvenut, in sostenn tat-tielet eccezzjoni tieghu, jiccita sostanzjalment mis-sentenza tal-Qorti tal-Appell[15] **Attilio Vassallo Cesareo vs Anthony Cilia** fejn il-klawsola impunjata f'dak il-kaz kienet timponi restrizzjoni fil-kuntratt tal-impjieg, ghal zmien hames snin mit-terminazzjoni tas-servizz, fuq (i) l-ingagg futur tal-impjegat, li kien *manager*, **fl-istess linja ta' negozju** li fiha tkun dak iz-zmien topera l-kumpannija li kien impjegat maghha, u (ii) l-izvelar ta' kwalunkwe taghrif kunfidenzjali fdat lilu minhabba l-impjieg tieghu.

---

[14] **Mark Bugeja et noe vs Mellyora Grech**, App. Civ. deciz 27 ta' Mejju 2015.

[15] App. Inf. Deciz 3 ta' Marzu 2006.

Il-Qorti tal-Appell, fis-sentenza appena msemmija, iddecidiet illi l-patt konvenzjonali li jillimita l-attivita` tal-impjegat *post contractu* irid ikun fl-interess taz-zewg partijiet u mhux ta' wiehed minnhom biss u kwindi jrid jirrizulta mill-konvenzjoni il-*quid pro quo*, anke jekk bil-provizjoni ta' korrispettiv ta' kumpens kommensurat mal-limitazzjoni tal-liberta` lavorattiva tal-impjegat. F'dak il-kaz, il-Qorti ma kienetx konvinta illi l-klawsola impunjata ssodisfat it-test tar-ragjonevolezza, u qieset ghalhekk li ma kienetx valida u enforzabbli.

Fid-decizjoni fil-kaz **Kores Manufacturing Co Ltd. v. Kolok Manufacturing Ltd.**[16], Jenkins LJ kien irritjena illi:-

"*... an employer has no legitimate interest in preventing an employee, after leaving his service, from entering the service of a competitor merely on the ground that the new employer is a competitor. The danger of the adequacy and stability of his complement of employees being impaired through employees leaving his service and entering that of a rival is not a danger against which he is entitled to protect himself by exacting from his employees covenants that they will not, after leaving his service, enter the service of any competing concern. ... (save possibly in very exceptional cases involving trade secrets, confidential information and the like) all such covenants would on the face of them be bad as involving a restraint of trade which was unreasonable as between the parties.*"

Ikkunsidrat;

Fil-kaz tal-lum, il-Qorti tqis li l-kondizzjoni imposta fil-klawsola 7.5 li tivvjeta **bla restrizzjoni ta' xejn kwalsiasi attivita` f'Malta li titqies li tikkompeti, sew direttament u anke indirettament man-negozju tal-attur, jew li tista' altriment titqies li tippregudikah**, tant hija wiesa' u generika illi l-implementazzjoni taghha twassal biex tirrestringi kwazi kompletament il-kapacita` lavorattiva tal-konvenut. Huwa manifest illi dan id-divjet impost fuq il-konvenut m'huwiex limitat per ezempju, ghal restrizzjoni milli jahdem ma' kompetituri jew klijenti attivi jew recenti tal-principal ghal zmien definit - liema restrizzjonijiet kif

[16] C.A. 1959.

rajna jistghu jitqiesu bhala ragjonevoli u validi skont ic-cirkostanzi - izda hija restrizzjoni **bla limitu ta' skop** li prattikament tipprojbixxi lill-konvenut anke **milli jahdem, sia ghal rasu u sia bhala impjegat, f'negozji li m'humiex f'kompetizzjoni diretta mal-attur**.

Ghall-Qorti dan ifisser illi l-konvenut la jista' jahdem bhala barbier u, kuntrarjament ghal dak li ssottometta l-attur fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu, lanqas bhala *hairdresser*/parrukkier jew f'xi mestier iehor li ghandu x'bi mod jaqsam mal-qasam tax-xaghar, fosthom servizzi ta' *grooming* jew il-bejgh tal-prodotti tal-irgiel. Fi kwalsiasi kaz, il-kriterju ta' dak li ghandu jitqies bhala negozju li jippregudika l-interessi tal-principal jew li huwa f'kompetizzjoni indiretta, m'huwiex definit b'ebda mod bil-konsegwenza li kif inhija mfassla din ir-restrizzjoni, il-principal jista' liberament jestendi l-applikazzjoni taghha fid-diskrezzjoni assoluta tieghu. Dan huwa inaccettabbli.

Huwa minnu illi f'dan il-kaz, ir-restrizzjoni hija limitata ghal zmien sitt xhur mit-terminazzjoni tal-impjieg izda fic-cirkostanzi, galadarba giet imfassla f'termini tant wesghin li ma hallew kwazi ebda ftuh ta' impjieg iehor lill-konvenut fil-perijodu ta' restrizzjoni, din evidentement tohnoq il-jedd ghal xoghol spettanti lill-konvenut kif protett mill-Kostituzzjoni ta' Malta[17]. Fil-fehma tal-Qorti l-ebda limitu ta' zmien ghal restrizzjoni bhal din - li telimina ghal kollox il-liberta` tal-konvenut li jimpjega ruhu ma' min irid jew li jahdem ghal rasu - ma jista' qatt jiggustifika r-restrizzjoni.

Inoltre, huwa evidenti illi din ir-restrizzjoni serjament tirrestringi l-kapacita` lavorattiva tal-konvenut fil-kamp li fih huwa kwalifikat. Huwa minnu illi l-konvenut m'huwiex cittadin Malti, izda ma hemm xejn fil-provi akkwiziti s'issa fl-atti li juri li l-konvenut m'huwiex residenti b'mod permanenti jew indefinittiv hawn Malta. Fi kwalsiasi kaz, il-Qorti lanqas tqis li huwa gust illi persuna

[17] Ara Artikolu 7 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

barranija li tipprattika l-mestier taghha gewwa Malta u stabbiliet ruhha hawnhekk, ghandha tigi kostretta thalli l-pajjiz u tmur lura f'pajjizha biex ma tkunx milquta minn divjet li fih innifsu huwa leziv tal-principji bazilari tal-jedd ghal-liberta` lavorattiva tal-individwu. Fil-kaz odjern, jirrizulta mill-provi illi l-konvenut gie mharreg specifikatament mill-attur fil-mestier ta' barbier.

Maghdud dan kollu hemm ukoll il-konsiderazzjoni illi, kif rajna, dawk il-klawsoli f'kuntratt ta' impjieg li jigu stipolati ghall-beneficcju ta' parti wahda biss fil-konvenzjoni, minghajr l-element tal-*quid pro quo* u minghajr ma jintwera illi l-limitazzjoni ma gietx ristretta biss ghal dak li huwa essenzjali ghall-protezzjoni tal-interessi legittimi tal-attur, ghandhom jitqiesu b'mod generali bhala irragjonevoli u kwindi mhux enforzabbli.

Hawnhekk hija relevanti wkoll l-osservazzjoni illi, fl-isfond tal-fatt illi l-konvenut kien impjegat bhala barbier ghal zmien sentejn, u s-salarju tieghu kien wiehed minimu fis-somma *gross* ta' €728.04 fix-xahar, huwa difficli jekk mhux impossibbli li l-*quantum* tad-danni pre-likwidati jitqies bhala wiehed ragjonevoli, minkejja z-zmien limitat tar-restrizzjoni. Dan qed jinghad ghaliex il-Qorti hija tal-fehma illi t-termini tal-konvenzjoni jkunu enforzabbli biss sakemm id-danni stabbiliti huma ragjonevoli.

Mizmumin ferm il-konsiderazzjonijiet kollha fuq maghmula, il-Qorti ftit ghandha diffikolta` illi tqis ir-restrizzjoni imposta fil-klawsola 7.5 tal-kuntratt ta' servizz *de quo*, mhux biss bhala irragjonevoli izda wkoll bhala kuntrarja ghall-ordni pubbliku u kwindi mhux enforzabbli.

Klawsola 7.6

Kwantu ghall-kundizzjoni imposta fil-klawsola 7.6 tal-kuntratt ta' servizz konkluz bejn il-partijiet fil-kaz tal-lum, il-konvenut gie ristrett milli:-

"… *seek to procure orders from, or do business with, any person who had at any time throughout the operation of this Contract, done business with the Employer*."

Fis-sentenza fl-ismijiet **Mark Bugeja et nomine vs Mellyora Grech**[18], fejn ir-restrizzjoni fil-kuntratt ta' servizz kienet tivvjeta lill-impjegata milli taccetta impjieg iehor ma' **klijenti tal-principal taghha** li fi zmien sentejn qabel it-terminazzjoni tal-impjieg taghha kienu gia` klijenti tal-principal, hlief wara sentejn mill-istess terminazzjoni tal-impjieg, il-Qorti tal-Appell qieset li l-kondizzjoni relattiva ma kienetx in *restraint of trade* izda kienet wahda ragjonevoli ghal zmien definit, liema kondizzjoni giet accettata mill-impjegata volontarjament. Il-Qorti f'dik is-sentenza qieset illi galadarba **l-projibizzjoni kienet limitata ghal klijenti attivi jew li kienu recentement klijenti attivi tal-principal**, din kienet ragjonevoli kwantu l-impjieg tal-impjegat ma' dawn il-kljienti seta' jaghti lok ghal perikolu li l-impjegat jaghti informazzjoni lill-principal il-gdid tieghu dwar id-ditta li maghha huwa kien precedentement impjegat.

Klawsola simili kienet imbaghad tifforma l-mertu tal-kawza fl-ismijiet **FirstUnited Insurance Brokers Limited v. Karl Farrugia Wismayer**[19], fejn il-Prim'Awla tal-Qorti Civili citat estensivament mill-awtur Norman Selwyn fil-kummentarju tieghu fuq il-ligi tal-impjieg taht is-sistema guridika Ingliza. Fost il-brani relevanti ghal din il-klawsola mertu ta' dik il-kawza, li kienet timponi divjet kontra attivitajiet kummercjali tal-impjegat ma' **klijenti ezistenti tal-principal**, insibu s-segwenti:-

19.32 An employer is entitled to have a limited protection against an ex-employee dealing with ***existing customers*** *for this is part of the goodwill which has been built up over the years. A covenant can restrict the right to solicit or endeavour to entice away former customers, or to have post-employment dealing such customers, but it is likely that such clauses should be* ***limited to customers with whom the ex-employee had some dealings*** *for otherwise the restraint is likely to*

---

[18] *Ibid*.

[19] Deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-30 ta' Novembru 2010.

*be regarded as to be designed to prevent competition (**Marley Tile Co Ltd vs Johnson** – 1982 IRLR 75, CA) ...*
… … …
*19.33 ... A restrictive covenant that prevents an employee from soliciting or accepting business from his former employer's customers will be unenforceable if it extends to customers with whom the employee personally had no dealings (**WRN Ltd vs Ayris** – 2008 – EWHC 1080 (QB) - 2008 IRLR 889 - 2008 152(23) SJLB 29).*[20]

Applikat dan l-insenjament ghall-fattispece tal-kaz tal-lum, il-Qorti hija tal-fehma illi kif imfassla, l-klawsola 7.6 ukoll hija vaga u generika wisq biex titqies li ma xxekkilx il-principju ta' kompetizzjoni gusta sancit mis-sistema guridika taghna. Billi x-xorta tan-negozju[21] msemmi fil-klawsola in kwistjoni, li qed jigi kolpit mir-restrizzjoni in dizamina, m'hijiex specifikata jew limitata bl-ebda mod, u billi r-restrizzjoni m'hijiex limitata ghal **klijenti** tal-principal, wisq anqas klijenti li maghhom il-konvenut ittratta personalment, il-Qorti tifhem illi l-konvenut b'effett ta' din il-klawsola huwa **prekluz ukoll milli jkollu bhala klijenti kif ukoll milli jaghmel kull tip ta' negozju ma', dawk il-persuni kollha li kienu klijenti tal-attur li jew ghamlu xi negozju iehor mal-attur** f'kull zmien waqt il-perijodu ta' impjieg taht il-kuntratt konkluz bejn il-partijiet.

Huwa evidenti mill-premess illi l-firxa ta' din ir-restrizzjoni hija wiesa' zzejjed biex din tkun gustifikabbli bhala htiega legittima u essenzjali tan-negozju tal-principal ossia l-attur, mehud qies tal-fatt illi n-negozju tal-attur huwa ta' barbier u l-mestier tal-konvenut huwa wkoll ta' barbier, kif ukoll tal-limitazzjonijiet geografici tat-territorju ta' Malta. Effettivament, il-Qorti ma tara assolutament xejn fic-cirkostanzi ta' dan il-kaz li tista' tiggustifika r-restrizzjoni li l-konvenut jarma negozju ghal rasu u jaghmel kummerc ma' xi persuna li f'xi zmien waqt id-dekorrenza tal-impjieg tieghu mal-attur, kien ghamel xi negozju mal-istess attur, fosthom klijenti jew persuni ohrajn li l-konvenut ma kellux relazzjonijiet diretti maghhom.

---

[20] Enfasi ta' din il-Qorti.
[21] Il-konvenut huwa prekluz milli jaghmel negozju ("*do business*") ma' persuni li ghamlu negozju ("*done business*") mal-attur.

Il-Qorti tqis li huwa necessarju ghall-validita` tar-restrizzjoni illi l-kostringiment impost fuq l-impjegat irid ikun relatat, *de minimis*, man-natura tal-impjieg, izda fil-kaz odjern, il-mankanza totali ta' definizzjoni tar-restrizzjoni kwantu ghall-persuni li ghandhom jitqiesu li ghamlu negozju mal-attur kif ukoll kwantu ghat-tip ta' negozju kolpit mid-divjet, tirrendi r-restrizzjoni tal-ghemil tal-konvenut irragjonevoli, anke jekk din ir-restrizzjoni giet limitata temporalment ghal zmien sitt xhur biss.

Barra minn hekk, b'applikazzjoni tal-insenjament diga` qabel ikkunsidrat, il-Qorti ma tara xejn fl-imposizzjoni ta' din ir-restrizzjoni li ma jistax jigi interpretat a favur tal-principal izda favur l-impjegat, partikolarment fl-isfond tal-*quantum* tad-danni pre-likwidati li, kif rajna, huwa ezorbitanti mehud qies tas-salarju mhallas lill-konvenut.

Ghalhekk billi din il-klawsola tolqot il-persuni kollha, bla limitu, li fiz-zmien operattiv tal-kuntratt kienu ghamlu xi tip ta' negozju ikun x'ikun mal-attur, sia bhala klijenti u sia bhala fornituri ta' prodotti, u fin-nuqqas ta' provi u cirkostanzi li jikkonvincu lil din il-Qorti illi r-restrizzjoni imposta mill-klawsola in kwistjoni kienet wahda ragjonevoli jew gustifikata, il-Qorti hija tal-fehma li din ma ghandhiex titqies bhala valida u enforzabbli. Ghaldaqstant, il-klawsola 7.6 ghandha titqies li hija minghajr ebda effett legali.

Klawsola 7.7

Is-segwenti ghemil tal-konvenut *post contractu* ukoll gie pprojibit fil-kuntratt ta' impjieg *de quo*:-

7.7 "*... endeavour to entice away from the Employer any person who was, at any time throughout the operation of this Contract, employed or engaged by the Employer.*"

Minnufih il-Qorti tqis illi din ir-restrizzjoni hija inenforzabbli. Huwa pacifikatament ritenut, fosthom fis-sentenza fuq citata fl-ismijiet **FirstUnited Insurance Brokers Limited v. Karl Farrugia Wismayer** fejn il-Qorti regghet citat lil Selwyn, illi:-

*"19.40 A covenant which purports to restrict the right of an employee to solicit or entice other employees to leave the employer`s employment and to work for another employer is generally void. … Thus employees are not part of the assets of an employer like stock in trade or goodwill and customers. A restriction which is sought to prevent a person from poaching employees irrespective of their expertise, technical knowledge and/or juniority, and which could also apply to employees who were not in the particular employment when the defendant left was clearly a restriction against competition and therefore void (**TCS Europe UK Ltd vs Massey** – 1999 – IRLR 22)."*

Fil-kaz **Office Angels Ltd. v. Rainer-Thomas**[22], il-Qorti Ingliza kienet iddikjarat illi:-

"*The employer's claim for protection must be based upon the identification of some advantage or asset inherent in the business which can properly be regarded as, in a general sense, his property, and which it would be unjust to allow the employee to appropriate for his own purposes, even though he, the employee, may have contributed to its creation.*"

Diga` fid-decizjoni fil-kaz **Kores Manufacturing Co Ltd. v. Kolok Manufacturing Ltd.**[23], Jenkins LJ kien irritjena, b'referenza ghar-restrizzjoni imposta *post contractu* fuq l-impjegat kontra l-ingagg ta' impjegati tal-principal, illi:-

"***Apart from the question of trade secrets and confidential information**, we have described the matter requiring protection as being the adequacy and stability of the plaintiffs' and defendants' respective complements of employees. That, no doubt, is an interest which employers are entitled to protect by all legitimate means, as by paying good wages and making their employment attractive. ... But an employer has no legitimate interest in preventing an employee, after leaving his*

22 [1991] IRLR 215.

23 C.A. 1959, citata *supra*.

service, from entering the service of a competitor merely on the ground that the new employer is a competitor. The danger of the adequacy and stability of his complement of employees being impaired through employees leaving his service and entering that of a rival is not a danger against which he is entitled to protect himself by exacting from his employees covenants that they will not, after leaving his service, enter the service of any competing concern."

Fil-fehma tal-Qorti, dan l-insenjament ghandu jsib applikazzjoni shiha ghall-fattispecje tal-kaz tal-lum kif ukoll a contrariu sensu billi, fil-kunsiderazzjoni ta' restrizzjoni bhal din, filwaqt li tirrikonoxxi illi l-principal ghandu interess legittimu illi jmantni bazi stabbli ta' haddiema mharrga u jipprotegi kontra l-izvelar ta' informazzjoni kunfidenzjali, tqis illi l-istess principal ma ghandu ebda interess legittimu illi jipprekludi lil xi impjegat li jitlaq mill-impjieg tieghu, milli jimpjega mieghu persuni li wkoll kienu impjegati mal-istess principal.

Ghaldaqstant, il-klawsola 7.7 in dizamina, stabbilit illi m'hijiex ragjonevoli, ma ghandha jkollha ebda effett bejn il-partijiet, u bhala tali, ma tistax tigi enforzata kontra l-konvenut.

Klawsola 9.5

Il-klawsola 9.5 imbaghad, tivvjeta lill-konvenut milli **f'kull zmien**, kemm waqt l-operat tal-kuntratt kif ukoll wara t-terminazzjoni tal-impjieg ghal kwalsiasi raguni, u kontra l-hlas ta' danni pre-likwidati fis-somma ta' €2,000, jikxef:

"*any information and/or data, commercially sensitive or otherwise, as may pertain to the Employer and his activities and which may come to his knowledge in the course of his employment. The Employee shall similarly not make use of any such information and/or data for his own personal advantage or that of third parties.*"

Il-Qorti hawnhekk taghmel referenza ghad-decizjoni fil-kaz **Intercall Conferencing Services Ltd. v. Steer**[24] li kienet tittratta ksur ta' klawsola f'kuntratt ta' impjieg li kienet tipprojibixxi lill-impjegat, li f'dan il-kaz kellu

[24] QBD 15 Mar 2007 [2007] EWHC 519 (QB).

access ghal firxa estensiva ta' sistemi ta' informazzjoni, milli jahdem ma' kompetituri tal-principal u milli jizvela informazzjoni kunfidenzjali. Il-High Court riteniet illi r-restrizzjoni f'dan il-kaz kienet necessarja:-

"*… because difficulties in identifying what is and what is not confidential information may mean that a non-competition clause is the most satisfactory term of restraint. The six-month period seems to me to be appropriate and the words 'which are in competition with the business carried on by the Company' are reasonable. The capacity in which the employee in fact works for the new employer cannot in itself be decisive. If he possesses confidential information which it is appropriate to protect and there is a risk that in the course of his new work the duty of confidentiality may be breached, it matters not in precisely what capacity he is to work.*"

Fid-decizjoni fil-kaz **Thomas v. Farr plc and Another**[25] il-Qorti f'kaz fejn l-impjegat li precedentement kien ic-*chairman* tal-kumpannija li topera fil-qasam ta' servizzi ta' assigurazzjoni, kellu patt konvenzjonali fil-kuntratt ta' servizz tieghu illi kienet tirrestringih milli jimpjega ruhu fl-istess qasam tan-negozju ghal sena wara t-terminazzjoni tas-servizz tieghu, riteniet hekk:-

"*Provided the employer was able to particularise the information said to be confidential so as to allow the court to be satisfied that it has a legitimate interest to protect, it is no argument against a restrictive covenant that it may be very difficult for either the employer or the employee to know where exactly the line may lie between information which remains confidential after the end of the employment and the information which does not. In the nature of things, the employee had been exposed to much confidential information, and the company was entitled to have it protected.*"

Fuq l-iskorta tal-premess, il-Qorti tqis illi l-enforzabbilita` ta' restrizzjonijiet konvenzjonali kontra l-izvelar ta' informazzjoni kunfidenzjali jew sensittiva kummercjalment, ghandha tkun affermata mhux minhabba l-konsiderazzjoni li l-impjegat - bis-sahha tal-impjieg jew it-tahrig tieghu mal-principal - jikseb is-sengha jew gharfien mehtieg biex ikun kompetitur potenzjal fil-qasam tan-negozju tal-principal, izda minhabba l-konsiderazzjoni li huwa jista' jakkwista

[25] CA 20th Feb 2007 - [2007] EWCA Civ 118 IRLR 419, [2007] ICR 932

personalment taghrif dwar u influwenza fuq il-klijenti tal-principal, jew gharfien tat-*trade secrets* tal-principal tieghu, li jaghtuh is-setgha li japprofitta ruhu mill-konnessjonijiet fin-negozju tal-principal jew jutilizza l-informazzjoni minnu miksub konfidenzjalment.

Izda gie ritenut ukoll illi fejn il-klawsola li tikkontjeni r-restrizzjoni fuq it-tixrid jew divulgar ta' taghrif kunfidenzjali, tkun imfassla b'mod wiesa' tant li r-restrizzjoni tinkludi materji li fihom m'hemmx kwistjoni ta' kunfidenzjalita`, u tinkludi wkoll taghrif li l-impjegat jista' facilment jiftakar u juza liberament, kif ukoll meta r-restrizzjoni ma tkunx limitata bi zmien definit, din ghandha titqies bhala nieqsa mir-ragjonevolezza li ghandha tkun inerenti f'kull *restraint of trade* u kwindi tkun inenforzabbli[26]. Effettivament, kif rajna, minhabba diffikoltajiet prattici fid-distinzjoni bejn dak li huwa taghrif kunfidenzjali u mhux, ir-restrizzjoni kontra l-izvelar ta' informazzjoni generalment tiehu s-sura ta' *non-competition clause*.

Ikkunsidrat;

Izda, fil-kaz odjern, il-Qorti tosserva illi l-klawsola 9.5 tal-kuntratt konkluz bejn il-partijiet, ma tivvjetax l-impjieg tal-konvenut ma' kompetitur dirett tal-principal ghall-fini tal-protezzjoni ta' informazzjoni li hija kunfidenzjali jew sensittiva kummercjalment, izda tipprojibixxi l-izvelar ta' **kull xorta ta' informazzjoni** li tappartjeni lill-attur u lill-attivitajiet kummercjali tieghu, liema restrizzjoni espressament tolqot ukoll **informazzjoni li ma titqiesx li hija kunfidenzjali jew sensittiva kummercjalment**. Inoltre, ir-restrizzjoni **ma hijiex limitata fiz-zmien** u jidher li hija **applikabbli indefinittivament**. Ghalhekk, kif imfassla il-klawsola in kwistjoni ghalkemm hija ragjonevoli in kwantu tipprotegi interess legittimu tal-attur bhala l-principal, cioe` l-interess li jzomm lill-konvenut milli jakkwista

[26] **Caterpillar Logistics Services (Uk) Ltd v. Huesca De Crean**: QBD 2 Dec 2011.

taghrif dwar u kwindi influwenza fuq il-klijenti tan-negozju tieghu li bihom il-konvenut jista' japprofitta ruhu mill-konnessjonijiet fin-negozju tal-principal, m'hijiex ragjonevoli kwantu ma tillimitax ix-xorta ta' taghrif ghal dak li ghandu valur kummercjali jew li huwa kunfidenzjali, u lanqas ma tillimita l-parametru temporali tar-restrizzjoni. Fuq kollox, ma ntweriex li jezistu cirkostanzi specjali li jiggustifikaw l-imposizzjoni ta' din ir-restrizzjoni fic-cirkostanzi u xejra partikolari tan-negozju tal-attur.

Ghaldaqstant, il-Qorti hija tal-fehma illi l-klawsola 9.5 ma hijiex enforzabbli fil-forma li fiha giet pattwita, u ma ghandha ghalhekk ikollha ebda effett bejn il-partijiet.

Ikkunsidrat;

Mizmum ferm dak kollu fuq premess, qed jigi deciz illi kien hemm ksur tal-principji tad-dritt esposti fit-tielet eccezzjoni tal-konvenut, kwantu illi l-klawsoli kollha fil-kuntratt ta' impjieg konkluz bejn il-partijiet li jipprospettaw il-hlas ta' danni pre-likwidati, jikkostitwixxu lkoll *restraints of trade* li mhumiex ragjonevoli u li jmorru kontra l-ordni pubbliku. Effettivament, il-Qorti tqis illi ebda wahda mill-klawsoli fil-kuntratt tal-impjieg konkluz bejn il-partijiet u li fuqhom tinsab imsejsa t-talba attrici ghall-hlas ta' danni pre-likwidati, ma huma enforzabbli u konformement, it-tielet eccezzjoni kif ukoll l-ewwel eccezzjoni kwantu msejsa fuq l-Artikolu 985 tal-Kodici Civili, huma fondati u jisthoqqu jigu milqugha.

Billi l-effett tal-akkoljiment ta' parti mill-ewwel eccezzjoni u tat-tielet eccezzjoni sollevati mill-konvenut fir-Risposta tieghu, huwa n-nuqqas ta' enforzabbilita` tar-restrizzjonijiet kuntrattwali li fuqhom tinsab imsejsa b'mod shih it-talba attrici ghall-hlas ta' danni pre-likwidati, il-Qorti tqis illi ma ghadx hemm htiega illi tistharreg il-mertu tal-istess talba attrici.

<u>Decide</u>

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti filwaqt illi tichad l-ewwel eccezzjoni kwantu msejsa fuq id-dispozizzjonijiet tal-Kapitolu 452 tal-Ligijiet ta' Malta, u tichad ukoll it-tieni eccezzjoni tal-konvenut, tilqa' parzjalment l-ewwel eccezzjoni kwantu msejsa fuq id-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 985 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta, kif ukoll tilqa' t-tielet eccezzjoni, u konsegwentement tichad *in toto* it-talba attrici, u tordna wkoll li ghall-fini tal-Artikolu 223(3) tal-Kapitolu 12, kull parti tbati l-ispejjez taghha.

DR. RACHEL MONTEBELLO
MAGISTRAT.

Graziella Attard
Deputat Registratur